
بسم الله الرحمن الرحيم

شرح جامع

روانشناسی بالینی

«روانشناسی»

مولف: جعفر صادق کاظم‌زاده

انتشارات ارشد

پیشگفتار ناشر

خداوند بزرگ را شاکریم که فرصتی عنایت فرمود تا بتوانیم قدمی در جهت گسترش علم و فرهنگ کشور عزیزمان برداریم و مسیری هموار را در اختیار مخاطبان و داوطلبان علاقمند به ادامه تحصیل قرار دهیم. از آنجائی که درحوزه کتاب‌های درسی و کمک درسی کارشناسی ارشد کتاب‌های زیادی به رشته تحریر در آمده است با این حال وجود یک مجموعه جامع، دقیق، کامل و دارای رفرنس(منابع) مستند احساس می‌شود.

همیشه دغدغه داشتیم که ای کاش می‌شد تمامی منابع پراکنده و گاهاً دست نایافتنی کنکور در یک مجموعه به گونه‌ای جذاب و شیوا آماده می‌شد و همچنین سوالات دوره‌های قبل کنکور نیز به گونه‌ای تشریحی پاسخ داده می شدند، که خدشه‌ای بر آنها وارد نشود و خیال داوطلبان عزیز آنقدر آسوده باشد که اطلاعات مندرج در پاسخنامه‌ها را برای بهره‌گیری در آزمون خود بکار گیرند. این کار با یاری خداوند بزرگ و همکاری نخبه‌ترین دانشجویان و اساتید کشور در انتشارات ارشد هماهنگ گردید و در تمامی مقاطع تحصیلی از کاردانی به کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری در حوزهٔ آزمون‌های سراسری – آزاد و پیام نور بسته‌های آموزشی شامل کتاب‌های بانک سوالات و کتاب‌های شرح جامع درس آماده گردید. در تهیه مجموعه‌های فوق‌الذکر از فارغ‌التحصیلان کارشناسی ارشد و دکتری که حائز رتبه‌های تک رقمی کنکور می‌باشند، استفاده کرده‌ایم، تا شما عزیزان بتوانید در راستای افزایش توان علمی خود در جهت نیل به مقصود خویش نایل آیید. بدون تردید می‌توان گفت که برای اولین بار در نظام آموزشی کشور مجموعه‌ای به این سبک عرضه می‌شود که در کیفیت و کمیت بی‌نظیر بوده و تمامی نیازهای دانشجویان داوطلبان عزیز را پوشش داده است. امید است که استفاده از این مجموعه عزیزان را در جهت موفقیت در آزمون یاری رسانده باشد. در پایان لازم به ذکر است که بی نقصی محض از آن خداوند متعال می‌باشد، بنا براین از تمامی خوانندگان و داوطلبان عزیز خواهشمندیم نظرات سازنده خود را در مورد این کتاب به سایت انتشارات ارشد اعلام نمایند تا ما را در جهت هر چه بهتر آماده کردن این محصولات یاری رسانند.

با تشکر

ناشـــــر

www.arshadbook. ir

عشقی که با اشک‌های چشم شستشو شود

همیشه پاک و تمیز خواهد ماند

تقدیم به همسر عزیزم

پیشگفتار مؤلف

با یاری خداوند و همکاری و مساعدت دوستان و استادان گرامی و مدیر محترم انتشارات ارشد در این اثر سعی بر این بوده که با جمع‌بندی و خلاصه مطالب مهم مطرح در رشته روان‌شناسی بالینی و استفاده ازمنابع مهم و درجه یک این رشته، یک کتاب جامع برای داوطلبان این رشته تهیه گردد. این کتاب شامل ۱۷ فصل می‌باشند که هر فصل دارای نکات، تست‌های تألیفی و طبقه‌بندی شده نیز می‌باشد. در این کتاب سعی شده که به طور مختصر نکات اساسی و کلیدی مطرح در طراحی سؤالات کنکور کارشناسی ارشد گنجانده شود، امید است که مورد استفاده عزیزان قرار گیرد. همچنین در این مقدمه جا دارد که از اساتید گرامی آقای دکتر دلاور، دکتر اسکندری و سایر دوستانی که بنده را در تألیف این کتاب یاری نموده اند کمال تشکر را به جای آورم.

با تشکر

جعفر کاظم‌زاده

فهرست مطالب

عنوان **صفحه**

پیشگفتار ناشر ۳
پیشگفتار مؤلف ۵

فصل اول: روانشناسی بالینی

تفاوت روان پزشک باروان شناسان بالینی: ۱۹
فعالیت‌های روان‌شناسان مشاور: ۱۹
خلاصه فصل ۲۱
تست‌های آخر فصل ۲۲
پاسخ تست‌های آخر فصل ۲۳

فصل دوم: تاریخچه روان‌شناسی بالینی

تشخیص و سنجش (تاریخچه) ۲۷
عصر جدید (۱۹۱۹-۱۹۰۰) ۲۷
مصاحبه‌های تشخیصی ساخت دار ۲۸
مداخلات (تاریخچه) ۲۹
جدول وقایع تاریخی مداخلات درمانی ۳۰
تحقیق (تاریخچه) ۳۱
تاریخچه روان‌شناسی بالینی به عنوان یک حرفه ۳۱
خلاصه فصل ۳۲
نکات کلیدی فصل دوم ۳۳
اصطلاحات ۳۳
تست‌های تألیفی ۳۵
تست‌های طبقه‌بندی شده ۳۶
پاسخ تست‌های تألیفی ۳۷
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده ۳۸

فصل سوم: مباحث فعلی در روان‌شناسی بالینی

مدل‌های آموزش در روان‌شناسی بالینی ۴۱
مدرک دکتری روان‌شناسی (PSY.D) ۴۱
مدل دانشمند بالینی ۴۱
برنامه‌های آموزش مرکب حرفه‌ای – علمی ۴۱
نظارت حرفه‌ای ۴۱
امتیاز تجویز دارو ۴۲

عنوان **صفحه**

دلایل مخالفان ۴۲
معیارهای اخلاقی ۴۲
خلاصه فصل ۴۳
اصطلاحات مهم ۴۳
رفاه مراجع ۴۳
صلاحیت ۴۳
تست‌های تألیفی ۴۴
پاسخ تست‌های تألیفی ۴۵

فصل چهارم: روشهای تحقیق در روان شناسی بالینی

روش‌ها ۴۹
مشاهده ۴۹
همه‌گیرشناسی ۵۰
روش‌های همبستگی ۵۰
رویکردهای مقطعی و طولی ۵۰
روش آزمایشی ۵۰
اعتبار بیرونی ۵۱
طرح‌های یک موردی ۵۱
طرح‌های مرکب ۵۲
فراتحلیل ۵۲
تحقیق پس رویدادی یا علّی- مقایسه‌ای ۵۲
تحقیق و اصول اخلاقی ۵۲
خلاصه فصل ۵۴
اصطلاحات ۵۴
مطالعه تشابهی ۵۴
طرح‌های میان گروهی ۵۴
تست‌های تألیفی ۵۵
تست‌های طبقه‌بندی شده ۵۶
پاسخ تست‌های تألیفی ۵۷
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده ۵۸

فصل پنجم: تشخیص و طبقه بندی مشکلات روانی

رفتار نابهنجار چیست ۶۱
ملاک هنجاری یا اجتماعی ۶۱
ملاک ناراحتی ذهنی ۶۲
نقاط قوت این تعریف ۶۲
ناتوانی یا بد کاری ۶۲
ملاک شباهت خانوادگی ۶۳

عنوان **صفحه**

بیماری روانی ۶۳
اهمیت تشخیص ۶۳
فواید تشخیص ۶۳
نظام‌های طبقه‌بندی اولیه ۶۴
DSM-IV ۶۴
DSM-IV ۶۴
محور یک I ۶۴
محور دو II: اختلالات شخصیت و عقب ماندگی ذهنی ۶۵
محور III: شرایط و حالات پزشکی عمومی که ارتباط بالقوه‌ای با درک یا کنترل اختلال روانی فرد دارند ۶۵
محور IV: مشکلات روانی – اجتماعی و محیطی ۶۵
محور V: مقیاس سنجش کلی عملکرد ۶۵
علل رفتار نابهنجار و بیماریهای روانی ۶۶
خلاصه فصل ۶۷
اصطلاحات ۶۷
طبقات ۶۷
ابعاد ۶۷
مدل پنج علل شخصیت ۶۷
تشخیص اصلی ۶۷
پایایی ۶۷
اعتبار ۶۷
نکات کلیدی ۶۷
تست‌های تألیفی ۶۹
تست‌های طبقه‌بندی شده ۷۰
پاسخ تست‌های تألیفی ۷۱
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده ۷۲

فصل ششم: مصاحبه بالینی یا سنجشی

ارجاع ۷۵
مصاحبه ۷۵
خصوصیات عمومی مصاحبه ها ۷۶
مبانی و فنون مصاحبه ۷۶
ارتباط ۷۶
انواع سوال‌ها ۷۷
انواع مصاحبه از لحاظ هدف ۷۷
انواع مصاحبه از لحاظ ساختار ۷۷
مصاحبه شرح حال یا تاریخچه‌ای ۷۸
مصاحبه معاینه وضعیت روانی (MSE) ۷۸
مصاحبه بحران ۷۸

عنوان **صفحه**

مصاحبه تشخیص ۷۸
مصاحبه رایانه‌ای ۷۸
مصاحبه ساختارمند ۷۸
مصاحبه نیمه ساخت دار و بی‌ساخت‌دار ۷۹
پایایی و اعتبار مصاحبه‌ها ۷۹
خلاصه فصل ۸۰
اصطلاحات ۸۰
نکات ۸۰
تست‌های طبقه‌بندی شده ۸۱
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده ۸۲

فصل هفتم: سنجش هوش

هوش آزمایی ۸۵
مفهوم هوش ۸۵
پایایی و اعتبار آزمون‌های هوش ۸۶
نظریه‌های هوش ۸۷
نظریه‌های مبتنی بر روان سنجی ۸۷
نظریه‌های عاملی هوش ۸۷
نظریه هوش‌های چندگانه گاردنر ۸۷
نظریه کتل ۸۷
نظریه سه جنبه‌ای هوش استرنبرگ ۸۸
نظریه‌های فرایند مداری هوش ۸۸
نظریه شناختی پیاژه ۸۸
دوره‌های و مراحل شناختی پیاژه ۸۹
مفهوم هوشبر (بهر هوشی) IQ ۸۹
همبسته‌های بهر هوشی ۹۰
وراثت و ثبات نمرات بهر هوشی ۹۰
جدول متوسط همبستگی بهره هوشی خانوادگی ۹۱
أزمون‌های هوش ۹۱
مقیاس‌های استنفورد- بینه ۹۱
WAIS-R : مقیاس هوش و کسلر برای بزرگسالان ۹۲
مقیاس‌های کلامی ۹۲
WISC-III سومین ویراست مقیاس هوش کودکان وکسلر ۹۴
کاربردهای بالینی آزمون‌های هوش: ۹۴
خلاصه فصل ۹۵
نکات کلیدی ۹۵
تست‌های تألیفی ۹۷
تست‌های طبقه‌بندی شده ۹۹

عنوان **صفحه**

پاسخ تست‌های تألیفی ۱۰۰
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده ۱۰۱

فصل هشتم: تعاریف شخصیت

مقدمه ۱۰۵
۱- نظریه انگیزه- پاسخ ۱۰۵
۲- تئوری صفات ۱۰۶
۳- تئوری تیپ‌شناسی (تیپولوژی) ۱۰۶
۴- تئوری احتیاج- پرس ۱۰۶
۵- تئوری روان‌کاوی ۱۰۷
اصل لذت و اصل واقعیت ۱۰۷
ساختمان شخصیت ۱۰۷
۶- نظریه روان‌شناختی ۱۰۸
اندازه‌گیری شخصیت ۱۰۸
روش‌های مشاهده کلینیکی ۱۰۸
روش‌های فرافکن ۱۰۸
آزمون‌های عینی ۱۰۹
نقاط قوت و ضعف آزمون‌های عینی ۱۰۹
نقاط قوت ۱۰۹
نقاط ضعف ۱۰۹
روش‌های ساخت آزمون‌های عینی ۱۰۹
MMPI-۲ ..... ۱۱۱
شاخص F-K (شاخص وانمود) ۱۱۲
تفسیر نیمرخ‌ها ۱۱۲
هفت گام تفسیر عبارتند از ۱۱۳
فرم‌های کوتاه MMPI ۱۱۳
شباهت‌ها و تفاوت‌های CPI با MMPI ۱۱۳
محدودیت‌ها ۱۱۵
آزمون‌های فرافکن ۱۱۵
ماهیت آزمون‌ها فرافکن ۱۱۵
طبقه‌بندی آزمون‌های فرافکن ۱۱۶
رورشاخ ۱۱۶
نمره‌گذاری و کدگذاری رورشاخ ۱۱۷
نمادها ۱۱۷
تفسیر نتایج آزمون رورشاخ ۱۱۹
نقاط قوت و ضعف رورشاخ ۱۲۱
نقاط قوت ۱۲۱

عنوان **صفحه**

نقاط ضعف ۱۲۲
آزمون اندریافت موضوع (TAT) ۱۲۲
انواع دیگر آزمون‌های فرافکن ۱۲۳
آزمون جملات ناتمام ISB ۱۲۳
خلاصه فصل ۱۲۴
اصطلاحات مهم ۱۲۴
نکات مهم ۱۲۵
تست‌های تألیفی ۱۲۶
تست‌های طبقه‌بندی شده ۱۲۷
پاسخ تست‌های تألیفی ۱۲۹
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده ۱۳۰

فصل نهم: روان‌درمانی، مداخلات روان‌شناختی

مقدمه ۱۳۳
تعریف مداخله ۱۳۳
آیا روان‌درمانی مفید است؟ ۱۳۳
چه مشکلاتی قابل تغییرند؟ ۱۳۳
ویژگی مشترک درمان‌ها ۱۳۳
عوامل مشترک درمان‌ها ۱۳۴
کاهش اضطراب/ تخلیه تنش ۱۳۴
بیمار یا مراجع ۱۳۵
نژاد، قومیت و طبقه اجتماعی بیماران ۱۳۵
خصوصیات درمانگران ۱۳۶
انواع درمان ۱۳۶
سیر مداخله بالینی ۱۳۶
خاتمه، ارزیابی و پی‌گیری ۱۳۷
نتیجه‌گیرهای کلی ۱۳۷
خلاصه فصل ۱۳۸
اصطلاحات ۱۳۸
تست‌های تألیفی ۱۳۹
تست‌های طبقه‌بندی شده ۱۴۰
پاسخ تست‌های تألیفی ۱۴۱
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده ۱۴۲

فصل دهم: سنجش رفتاری

مقدمه ۱۴۵
سه تفاوت عمده سنجش رفتاری با سنجش سنتی ۱۴۵
تحلیل کارکردی ۱۴۵

عنوان **صفحه**

سنجش رفتاری فرایندی پیوسته و مستمر است ۱۴۶
مصاحبه‌ها ۱۴۶
روش‌های مشاهده ۱۴۶
مشاهده طبیعی ۱۴۶
نمونه‌هایی از مشاهده طبیعی ۱۴۶
روش‌های نقش‌بازی کردن ۱۴۷
سنجش رفتار شناختی ۱۴۷
نظرات نهایی ۱۴۷
خلاصه فصل ۱۴۸
اصطلاحات ۱۴۸
تست‌های تألیفی ۱۴۹
پاسخ تست‌های تألیفی ۱۵۰

فصل یازدهم: قضاوت بالینی (تفسیر)

فرایند و دقت ۱۵۳
نمونه‌ها علایم و همبسته‌ها ۱۵۳
نظریه و تفسیر ۱۵۴
رویکردهای کمی و ذهنی ۱۵۴
مقایسه رویکردهای بالینی وکمی یا آماری ۱۵۴
بهبود قضاوت و تفسیر ۱۵۵
ارتباط: گزارش بالینی ۱۵۵
خلاصه فصل ۱۵۷
اصطلاحات ۱۵۷
تست‌های تألیفی ۱۵۸
پاسخ تست‌های تألیفی ۱۵۸

فصل دوازدهم: روان‌درمانی: دیدگاه روان‌پویایی

مقدمه ۱۶۳
روان‌کاوی مبادی ۱۶۳
دیدگاه فروید ۱۶۳
ساختار شخصیت ۱۶۴
سطوح شخصیت ۱۶۴
تکنیک‌های روان‌درمانی روان‌پویشی ۱۶۷
روش‌های تفسیر ۱۶۸
سایر شکل‌های روان‌کاوی ۱۶۹
روان‌درمانی روان‌پویشی کوتاه‌مدت ۱۶۹
ویژگی‌های روان‌درمانی میان‌مدت ۱۷۰
تحولات معاصر در روان‌کاوی ۱۷۰

عنوان **صفحه**

ارزیابی مختصر روان درمانی روان‌پویشی ۱۷۰
آیا روان‌درمانی روان‌پویشی مؤثر است؟ ۱۷۰
تفسیر و بینش ۱۷۰
عوامل شفابخش ۱۷۱
علت اخذ نتیجه مثبت از روان‌پویشی چیست؟ ۱۷۱
عدم تأکید بر رفتار ۱۷۱
خلاصه فصل ۱۷۲
اصطلاحات ۱۷۲
تست‌های تألیفی ۱۷۴
تست‌های طبقه‌بندی شده ۱۷۵
پاسخ تست‌های تألیفی ۱۷۷
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده ۱۷۸

فصل سیزدهم: دیدگاه‌های پدیدار شناختی و انسان‌گرا- وجودگرا در دوران درمانی

مقدمه ۱۸۱
درمان مراجع محور ۱۸۱
دنیای پدیدار شناختی ۱۸۱
مفاهیم نظری ۱۸۱
فرایند درمان ۱۸۳
راجرز مراحل درمان را اینگونه بیان می‌کند: ۱۸۳
اظهارنظرها ۱۸۳
اظهارنظرهای منفی ۱۸۴
جنبش انسان‌گرا- وجودگرا ۱۸۴
درمان وجودگرا ۱۸۴
قواعد ۱۸۵
ارزیابی مختصر درمان‌های انسان‌گرا- وجودگرا و پدیدار شناختی ۱۸۶
مشکلات ۱۸۷
خلاصه فصل ۱۸۸
اصطلاحات ۱۸۸
تست‌های تألیفی ۱۸۹
تست‌های طبقه‌بندی شده ۱۹۰

فصل چهاردهم: رفتار درمانی

مقدمه ۱۹۵
تاریخچه ۱۹۵
فنون سنتی رفتار درمانی ۱۹۶
گستردگی طیف درمان ۱۹۶
دلایل تأثیرگذاری روش ۱۹۷

عنوان **صفحه**

جرأت آموزی (آموزش ابراز وجود) ۱۹۸
کنترل وابستگی ۱۹۹
ارزیابی رفتار درمانی ۲۰۰
خلاصه فصل ۲۰۲
اصطلاحات ۲۰۲
تست‌های تألیفی ۲۰۴
تست‌های طبقه‌بندی شده ۲۰۶
پاسخ تست‌های تألیفی ۲۰۸
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده ۲۰۹

فصل پانزدهم: شناخت درمانی و درمان شناختی- رفتاری

تاریخچه ۲۱۳
تلویحات نظریه یادگیری اجتماعی راتر ۲۱۳
بازسازی عقلانی ۲۱۴
آموزش مایه‌کوبی علیه استرس: ۲۱۴
ویژگی‌های رفتار درمانی شناختی ۲۱۵
خلاصه فصل ۲۱۷
اصطلاحات ۲۱۷
تست‌های تألیفی ۲۱۸
تست‌های طبقه بندی شده ۲۱۹
پاسخ تست‌های تألیفی ۲۲۰
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده ۲۲۱

فصل شانزدهم: گروه درمانی: خانواده درمانی و زوج درمانی

گروه درمانی ۲۲۵
رویکردهای گروه درمانی ۲۲۵
خانواده درمانی و زوج درمانی ۲۲۷
خصوصیات کلی ۲۲۸
انوع دیگر خانواده درمانی: ۲۲۸
چه وقت باید خانواده درمانی کرد؟ ۲۲۹
مشکلات ۲۳۰
خلاصه فصل ۲۳۱
اصطلاحات ۲۳۱
تست‌های تألیفی ۲۳۲
تست‌های طبقه‌بندی شده ۲۳۳
پاسخ تست‌های تألیفی ۲۳۴
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده ۲۳۵

عنوان **صفحه**

فصل هفدهم: روان‌شناسی عصب‌نگر

تاریخچه ۲۳۹
تاریخچه سنجش عملی- روانی ۲۳۹
تعاریف ۲۴۰
مغز: ساختار و کارکرد و اختلال ۲۴۰
نشانه‌های آسیب مغزی ۲۴۱
روابط مغز- رفتار ۲۴۱
روش‌های سنجش عصبی- روانی ۲۴۲
تفسیر نتایج آزمون‌های عصبی- روانی ۲۴۲
آزمون‌های عصب- روان‌شناختی ۲۴۲
آزمون توانایی‌های دیداری- ساختاری ۲۴۲
آزمون طرح دیداری- حرکتی بندر گشتالت ۲۴۲
آزمون حوزه کارکرد شناختی ۲۴۳
کارکرد عقلانی ۲۴۳
مجموعه آزمون‌ها ۲۴۴
خلاصه فصل ۲۴۵
اصطلاحات ۲۴۵
تست‌های تألیفی ۲۴۷
تست‌های طبقه‌بندی شده ۲۴۸
پاسخ تست‌های تألیفی ۲۴۹
پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده ۲۵۰
منابع ۲۵۱

فصل اول

روان‌شناسی بالینی: مقدمه

عناوین اصلی

- تعریف روان‌شناسی بالینی
- تفاوت روان پزشک با روان شناس بالینی
- سایر گرایش‌های روان شناسان
- خلاصه فصل
- نکات
- تست‌های آخر فصل
- تست‌های طبقه‌بندی شده
- پاسخ تست‌های آخر فصل
- پاسخ تست‌های طبقه‌بندی شده